

Odobrilo se je poročilo o izvršitvi raznih del za deželno bolnico in dognala se je razprava o poglavju deželna kultura letnega poročila deželnega odbora.

Pri razpravi o uvodu k temu letnemu poročilu je bil sprejet predlog poslanca Lenarčiča, naj vlada s prihodnjim šolskim letom uvede na ljubljanski realki slovenske paralelke.

Pri poročilu o davkih se je vnela dolga razprava o načinu obdavčenja in iztirjavanju osebne dohodarine. Govorili so Luckmann, Ažman, Božič, grof Barbo, Povše, Kalan in Pfeifer ter deželni predsednik baron Hein.

Pri razpravi o šolstvu je Žitnik zahteval naj se šole ne razširjajo, dr. Schaffer je zahteval, naj se za nemško dekliško ljudsko šolo v Ljubljani sezida posebno poslopje, Hribar pa je zahteval, naj se nastavi poseben šolski nadzornik za ljudske šole in naj se za nekatere predmete uvede na višji gimnaziji slovenski učni jezik.

Končno je bil odobren proračun kmetijske šole na Grmu, o katerem je poročal poslanec Langer.

11. seja dne 26. aprila.

V tej seji se je zvišala redna podpora kmetijski družbi od 2400 na 4000 K na leto in se jej je dovolilo 1000 K za uredbo živinorejskih zadrug. (Poročevalec Lenarčič).

Sklenilo se je dovoliti 3000 K radeškemu cestnemu odboru v namen, da se preloži okrajna cesta Radeče-Dvor. Črnomlju je bilo za dobo 10 let dovoljeno, pobirati 5 % naklado na najemščino od stanovanj.

Po daljši razpravi, v katero so posegli poslanec dr. Majaron, baron Schwegel, dr. Schaffer in Langer je bil načrt zakona na zapuščine vrnjen deželnemu odboru.

Sklenilo se je naročiti deželnemu odboru, da še letos izvrši sklep glede naprave vodnjakov v občini Ustje.

Končno je poročal poslanec Višnikar o preuredbi pokojninskih užitkov za osebje ljudskega šolstva in je bil dotični zakon odobren.

12. seja dne 28. aprila.

Prošnje za razširjanje volilne pravice, ki sta jih vložili društvo farmacevtov in katoliško delavsko društvo, a sta bili izročeni deželnemu odboru, da v prihodnjem zasedanju o njih poroča.

Odobren je bil računski sklep deželnega zaklada za l. 1898, o katerem je poročal poslanec Hribar. Vsi dohodki so znašali 1,416.143 gld., izdatki 1,463.541 gld. Čista imovina je koncem leta 1898. znašala 1,980.398 gld. ter se je tekom tega leta zvišala za 74.493 gld.

Poslanec vitez Langer je utemeljeval svoj samostalni predlog, ki meri na to, da bi se v vinorodnih krajih izločili zajci iz vrste tiste divjačine, ki se ne sme streljati ob vsakem času.

O premembi zakona glede povzdige reje goveje živine je poročal poslanec Lenarčič, in je bil ta zakon po kratki razpravi odobren.

O dovolitvi 182 % priklade na vse državne davke, ki naj se v vaseh v faro, Velike Poljane spadajočih delov selske občine istega imena pobira za cerkvene namene je poročal poslanec Jelovšek. Razvila se je velika debata. Govorili so poslanci Višnikar, dr. Tavčar, Povše, Kalan, Pakiž, deželni glavar Detela in deželni predsednik baron Hein.

Sprejet je bil preminjevalni predlog poslanec Višnikarja, s katerim se deželni odbor pooblasti, dovoliti s pritrditvijo deželne vlade do 100 % naklade.

Naposled se je ljubljanskemu ribarskemu odboru dovolilo 100 K podpore.

13. seja dne 1. maja.

V tej seji je prišla najprej na razpravo prošnja konsumnega društva v Dobropoljah za podporo in brezobrestno posojilo v svrhu naprave mlekarnice. Poslanec dr. Tavčar je pri tej priliki ožigosal gospodarjenje tega društva in iz njegove lastne bilance dokazal, da je društvo pasivno, in da bi moralo napovedati konkurs.

Daljša razprava se je vnela o poročilu poslanca Božiča glede Žitnikovega samostojnega predloga v zadevi vinske klavzule. Govorila sta poslanca Povše in baron Schwegel. Sprejet je bil predlog, naj se določi na laška vina carina 30 gld. v zlatu.

Po poročilu poslanca Kalana se je po dolgi razpravi sklenilo, naj se razširi domobranska vojašnica v Ljubljani to pa le pod pogojem, če mestna občina kaj za to prispeva.

Izraz o ljubljanskem loterijskem posojilu se je odobril. (Poroča vitez Langer).

Ostale točke dnevnega reda prišle so včeraj, v četrtek popoldne na razpravo.

Zasedanje deželnega zbora se zaključi v soboto.

Politični pregled.

Parlament je torej sklican in sicer na dan 8. maja. zajedno pa sta sklicani tudi delegaciji na dan 12. maja in sicer poslednji v Budimpešto. Pravega in resničnega delovanja našega državnega zbora bi vsaj nekaj časa na noben način ne bilo pričakovati, tudi če bi Čehi opustili obstrukcijo. Okolnost, da bodeta državni zbor na Dunaju in delegaciji v Budimpešti ob enem in istem času zborovala, kaže, da je vladi še bolj kakor dovolitev budžeta in odobrenje kvote vsaj za pol leta pri srcu izvolitev kvotne deputacije. Položaj je v obče jako kritičen, to pa ker Čehi groze z najbrezobzirnejšo obstrukcijo vsem vladnim predlogam brez izjeme.

Čehi in vlada. — Zatrjevalo se je svoj čas, da je Körber, prevzemši ministrsko predsedstvo, dobil od cesarja izredna pooblastila tudi za slučaj, če bi se pravne konference ponesrečile. Z druge strani se zopet pripoveduje, da taci pooblastil ni dobil, in da je neuspeh pravih konferenc zanj usodnega pomena. Katera teh verzij je resnična, to se pokaže pač že v kratkem v državnem zboru. Že tekoče zasedanje deželnega zbora češkega je pokazalo, da se Čehi pripravljajo na naj odločnejši boj proti vladi, da, pokazalo je, da so za ta boj pridobili tudi deželnega maršala kneza Lobkovica, kajti samo z njegovo podporo je bilo mogoče, da deželni zbor niti proračuna ni rešil. Vse izjave v češkem deželnem zboru in tudi zunaj deželnega zbora pričajo, da so Čehi pripravljeni na

to, kar je jeden najvplivnejših njihovih voditeljev, poslanec dr. Herold označil z naslednjimi pregnatnimi besedami: Če nam vlada za razveljavljenje jezikovnih naredb ne da popolnega zadoščenja do dne 5. maja, preskrbeli si bomo tako zadoščenje sami in sicer na tak način, da bo vse strmelo. Po vseh teh izjavah sodeč je torej pričakovati, da se vname najljutejši boj proti vladi. Obstrukcija morda ne bo hrupna ali intenzivna. Vlada ne dobi nobene tistih predlog dovoljene, katere neobhodno potrebuje, če noče posluževati § 14. in je torej le dvoje mogoče: ali da pade Körber ali pa da pride do absolutizma.

Čehi in desnica. — Odkar je Körberjevo ministrstvo na krmilu, je bila njegova poglobljena skrb, izolirati Čehe. To se mu je končno posrečilo. Poljski državni in deželni poslanci so imeli te dni v Lvovu sejo in so se z vso odločnostjo izrekli proti napovedani češki obstrukciji. Časopisje nemške katoliške stranke kakor tudi slovensko časopisje se izreka istotako. Iz tega se vidi, da visi desnica v zraku, da je nje obstanek in razpad odvisen samo od Čehov. In ti? No, njihovo časopisje govori v tem oziru odkritosrčno in brez ovinkov. Češko časopisje pravi, da češkemu narodu ni čisto nič za obstanek desnice. Ta omahljiva družba, ki se nikdar ni držala svojega programa, pravijo „Národní Listy“, da je Čehe le zadrževala in ovirala, kadar so hoteli centralizem naskočiti ali storiti resen korak za priborjenje narodne ravnopravnosti. Čehi si bodo sami pomagali, desničarske stranke pa naj store kar hočejo. Iz te izjave izhaja pač jasno, da bo desnica v kratkem razpadla. No, Slovenci pač nimamo vzroka, da bi po njej žalovali.

Ogerska. — V ogrski državnozborni večini so nastali budi razpori. Nezadovoljnost z vlado Szellovo raste od dne do dne, a čim večja postaja, toliko odločnejše sili baron Banffy v ospredje. Prvi odstopi sedaj učni minister Wetznieš, njemu utegne slediti trgovinski minister Hegedüs. V ponedeljek se je zopet sestavila poslanska zbornica, kjer se menda kmalu pokaže, kakšen je dejanski položaj na Ogerskem in specijelno položaj Szellovega ministrstva.

Nemčija. — Odsek za posvetovanje o vladnem predlogu glede pomnožitve mornarice, ki ga je izvolil državni zbor je sprejel četudi z neznatno večino nasvetovano pomnoženje mornarice.

Belgija. — Vsled predloga, naj se skrči čas službovanja pri vojaki, je vlada zagrozila z odstopom. Vzlic temu bo ta predlog bržčas obveljal v parlamentu. V tem slučaju hoče kralj imenovati prehodno ministrstvo z naročilom, da razpusti parlament in izvrši nove volitve.

Vojna v južni Afriki. — Burska deputacija, ki je prišla v Evropo, da pridobi velesile za intervencijo v prid Burom ni ničesar opravila. Zdaj je šla v Ameriko, a tudi tam bržčas ne doseže uspeha. Vzlic temu se neprestano čuje, da je pričakovati intervencije in sicer v najnovejšem času tudi, da se doženo podrobnosti tega posredovanja pri obisku avstrijskega cesarja v Berlinu. Pripoveduje se, da je nemški cesar o tem angleškega prestolonaslednika osebno obvestil. Položaj Burom se mej tem že ni nič izboljšal. Angležem se je posrečilo pregnati Wepener oblegajoče Bure, ali teh čet vjeti se jim ni posrečilo, dasi so se močno trudili. Zdaj sta obe armadi zbrani pri mestecu Tabachuju. Buri imajo v gorah neki tako izvrstne pozicije, da jih sploh ni mogoče zavzeti. Na tem terenu pride bržčas do odločilne bitke. Angleži so se začeli pomikati proti Burom ali doslej niso nič opravili, pač pa je prišel general Hamilton v prav veliko stisko. — Vojaška cenzura v Londonu je prepovedala vsako poročilo o bojih pri Thabauchu. V vojaških krogih sodijo, da name-rava Roberts Bure iznenaditi. — O bitki pri Houtneku se nam poroča, da so imele čete generala Hamiltona sledeče izgube: 2 častnika in 1 mož mrtvi, šest častnikov in 15 mož ranjenih in nekaj vjetih.

Obrtnija.

Kranjska mlinska obrt.

(Iz govora deželnega poslanca I. Lenarčiča v deželnem zboru kranjskem.)

V obče čitati je po raznih strokovnih časopisih, kako avstrijsko narodno gospodarstvo nazaduje. Res je sicer, da je promet od leta do leta nekoliko večji, ali naravni razlog temu je tudi to, da avstrijska industrija, ki se ima boriti z mogočnimi konkurenti, mora gledati na to, da svojo produkcijo povzdigne kolikor mogoče, ne le v kakovosti, marveč tudi v množini, da režijske stroške porazdeli na večjo množino predmetov in s tem zmanjša skupne proizvodne stroške za posamezni promet.

Dandanes je industrija, zlasti pa velika industrija, navezana na to, da kolikor mogoče mnogo producira, ako hoče sploh še živeti, in ker producira mnogo, mora gledati na to, kam bo izpeljala svoje izdelke, zato se mora ozirati na eksport. Če se industrija omeji samo na preskrbovanje domače potrebe, potem ostane v jako majhnih mejah in ne more biti deležna vseh tistih olajšav, ki so združene s produkcijo, kadar je produkcija nekoliko obsežnejša, zlasti pa ne more biti deležna onih tarifnih olajšav, katere pridejo v poštev šele tedaj, kadar se gotova množina tvarine prepelje do določenih mest.

Razne okolščine, teže industrijalce. Kakor sploh kmetijstvo dandanes toži in opravičeno toži, da nima nikakih pravih dohodkov, ravno tako je tudi z industrijo. Če se pa k naravnim težkočam pridružijo še taki faktorji, ki z nekako premišljenostjo ravnajo, da bi kolikor mogoče otežkočili produkcijo, potem je treba, da se to pove, da se nekako pojasni, kake so te razmere, da je potem mogoče misliti in ukrepati na odpomoč.

V mislih imam tukaj v prvi vrsti mlinsko industrijo in v svojih kasnejših razpravah hočem se držati le te industrije, ker se je ravno pri tej pojavilo v novejšem času toliko težkoč in obremenitev, da ravno ona naravnost kliče na odpomoč. Če na pr. obdačenje Kranjske, zlasti mlinske industrije primerimo obdačenju take industrije v drugih kronovinah, vidimo, da je ravno kranjska mlinska industrija nezaslišano visoko obdačena, kar ni v nikakem količnjak pravičnem razmerju z obdačenjem drugod. Za podlago primeri naj služijo podatki, kateri kažejo, kako je obdačenje v primeri z množino zmletga žita, kajti to nam dá nekak jasen pojem, ker množina zmletga žita kaže približno obseg dotičnega podjetja in obrtni davek, se more torej nanašati le na velikost posameznih podjetij brez ozira na to, ali dotično podjetje kaj čistega dohodka prinaša ali ne, kajti čisti dohodki se itak pri osebni dohodarini obdačijo. Hočem torej opozoriti le na pridobinski davek in sicer hočem navesti obdačenje, katero je proračunjeno na vagon zmletga žita in se suče od 40 kr. do 5 gld. 27 kr. na vagon. Tako na primer plača mlin v Ajdovščini, ki zmleje približno